

Reference

1. Pro osobyste selianske hospodarstvo: Zakon Ukrainy vid 15.05.2003 №742-IY // zakon I. rada.gov.ua.
2. *Khorunzhyi M.Y.* Pasport sotsialnoho rozvytky sela/ *M.Y. Khorunzhyi, A.M. Suderkin*// *Economika APK*. — 2007. — No 7. — P. 127.
3. *Demyanenko S.I., Yerankin O.O., Suderkin A.M.* Agroholdynhy v Ukraini ta ikh vplyv na rozvytok silskykh terytorii: Monohrafiia. — K.: KNEU, 2013. — 350 p.
4. *Demyanenko S.I.* Orhanizatsiino-pravovi transformatsii ahrarnykh pidp-ryemstv ta ikh vplyv na rozvytok haluzi i silskykh terytorii// *Formuvannia rynkovoї ekonomiky: zb. nauk.prats.* — K.: KNEU, 2011. — P. 3-11.

Статтю подано до редакції 05.03.15 р.

УДК 338.436:330.341.1

*В. Г. Чабан, к.е.н., доцент
ДВНЗ «КНЕУ імені Вадима Гетьмана»*

ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІДПРИЄМСТВАМИ АПК

*V. Chaban, Ph.D., associate professor
SHEE «Kyiv National Economic University
named after Vadym Getman»*

IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

АНОТАЦІЯ. У статті досліджено сутність поняття «впровадження» та його зв'язок із суміжними поняттями «трансфер» і «комерціалізація». Запропоновано послідовність етапів процесу впровадження інноваційних технологій. Розглянуто особливості агропромислового комплексу, які впливають на впровадження інноваційних технологій.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: агропромисловий комплекс, інноваційні технології, впровадження інноваційних технологій, етапи процесу впровадження інноваційних технологій.

ANNOTATION. The paper studies the essence of the concept of «implementation» and its relationship to adjacent terms «transfer» and «commercialization». We propose a sequence of steps in the process of introduction of innovative technologies. The features of the agro-industrial complex, affecting the implementation of innovative technologies.

KEYWORDS: agriculture, innovative technologies, introduction of innovative technologies, the stages of the implementation process of innovative technologies.

Постановка проблеми. З урахуванням новітніх процесів формування конкурентних переваг, причому як окремих підприємств, так і цілих галузей економіки, стає цілком очевидним, що їх фундамент базується на систематичному застосуванні в господарську практику сучасних досягнень науки і техніки, втілених у конкретні продукти, процеси і технології, тобто — на інноваціях. При цьому саме впровадження технологій, а не інноваційних продуктів, нині виступає ключовою детермінантою формування конкурентоспроможності АПК у довгостроковій перспективі. Це, у свою чергу, активізує такий напрямок наукових досліджень як вивчення сутності, елементів і механізмів впровадження інноваційних технологій у господарську практику суб'єктів підприємницької діяльності. Недостатня теоретична розробленість, високий рівень складності практичної організації впровадження інноваційних технологій підприємствами та їх важливість для агропромислового виробництва обумовлює актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем, пов'язаних із впровадженням інновацій та інноваційних технологій в АПК, присвячені праці багатьох учених-аграрників П. Саблука, О. Дація, С. Володіна, Л. Дейнеко, О. Горбатюка, Н. Сіренко та інших. Науковці висвітлюють сутність понять «інновація», «інноваційна технологія», особливості організаційно-економічного механізму впровадження, питання оцінки та результативності впровадження інноваційних технологій. Проте, ще недостатньо досліджено сутність поняття «впровадження» його зв'язок із суміжними поняттями «трансфер» і «комерціалізація», узгодженість дій різних учасників і різних організаційних форм впровадження, особливості управління впровадження інноваційних технологій.

Метою статті є дослідження теоретичних аспектів впровадження інноваційних технологій підприємствами АПК.

Виклад основного матеріалу. Дослідження показують, що використання інноваційних технологій підприємствами АПК, як правило, зводяться до нових способів виробництва продукції та вирощування високопродуктивних тварин; впровадження ресурсозберігаючих і біотехнологій; застосування нових технологій обробітку ґрунту, очищення і зберігання сировини; нових способів ведення сільськогосподарської діяльності, орієнтовані на підвищення економічної, соціальної, організаційної, технологічної чи екологічної ефективності роботи підприємств.

До основних ознак інноваційної технології належать: наукоємність; системність; комп'ютерне технологічне середовище та автоматизація всіх етапів виробництва й реалізації (продукції, послуг); стійкість і надійність; соціальна спрямованість; екологічна чистота за відповідного технічного і кадрового забезпечення. Важлива роль також покладається на забезпечення інноваційних технологій прецизійним (точним) устаткуванням, інструментом, оснащення системою діагностики і контролю. Особливе місце займає спеціально підготовлений персонал. Зрозуміло, що специфіка інноваційних технологій вимагає спеціалізації таких систем на вузькій групі виробів або ознак. Водночас такі технології мають гарантувати, насамперед, одержання продукції з новим рівнем функціональних, економічних і екологічних властивостей.

Загальними особливостями сучасних технологій є такі: перехід від багатоопераційних до малоопераційних виробничих процесів, а також до замкнених технологічних схем із повною (безвідходною) переробкою сировини і матеріалів; високий ступінь універсальності, що забезпечується переходом від чисельності різних машин із рухомими механічними агрегатами до уніфікованих автоматичних агрегатів з використанням комп'ютерних систем регулювання функцій; міжгалузевий характер, тобто застосування окремих технологічних процесів у різних галузях виробництва. За характером використання нові технології можуть бути основними, допоміжними, енерго- і матеріалоощадними та ін.

Практика землеробства демонструє широке використання поряд з традиційними технологіями різних моделей технологій, які за наявності певних ознак можна віднести до інноваційних (альтернативна, ресурсощадна, ресурсощадна біологізована, мінімальна, нульова, технологія точного землеробства тощо). Вищезазначене дає нам підстави уточнити поняття «інноваційна технологія» і трактувати її як сукупність нових або удосконалених наукових знань, технічних, організаційних та інших рішень про послідовність і строк виконання операцій, процесу виробництва та/або реалізації й зберігання продукції, надання послуг, які реалізуються в господарській практиці з метою отримання економічного, соціального, екологічного та інших видів ефекту.

Дослідження фахової літератури дозволяє констатувати недостатність уваги вчених до сутності поняття «впровадження» інноваційних технологій. Так, найрозповсюдженішим у літературі підходом до трактування суті впровадження є його розуміння як процесу розпо-

всюдження нововведень або ж досягнення корисного ефекту від використання ідей, винаходів, результатів наукових досліджень. В окремих випадках впровадження розуміють як процес планомірного переведення підприємства (або його окремого процесу чи елемента) із існуючого стану в новий, що передбачено впроваджувальним проектом. Економічна енциклопедія «Словопедія» трактує впровадження як поширення нововведень, здійснення мети практичного використання і реалізації прогресивних ідей, винаходів, результатів наукових досліджень, ноу-хау [1]. Впровадження, відповідно до тлумачного словника С. Ожегова, визначається як використання у виробництві в практиці результатів яких-небудь досліджень, експериментів [2].

У концептуально-методичному плані впровадження інновацій, інноваційних технологій в АПК необхідно розглядати як етап інноваційного процесу, до того ж і як особливу сферу діяльності, пов'язану з управлінням та організацією виробництва у поєднанні із виробничими й технологічними способами ведення господарства, спрямованими на зростання рівня та обсягу застосовуваних знань, а також якості й кількості нової техніки, технологій, добрив, засобів захисту, нових сортів, порід тварин, що використовується в господарській практиці з метою підвищення ефективності АПК.

Таким чином поняття «впровадження» інноваційних технологій слід трактувати як процес від розробки або отримання до практичного використання і реалізації нових і/або удосконалених технологій у будь-якій сфері діяльності підприємства з метою підвищення його ефективності.

На нашу думку, поняття «впровадження» необхідно використовувати і ставити в один ряд з таким поняттям, як передача технологій, або трансфер технологій. Згідно із Законом України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», трансфер технології — це передача технології, що оформляється шляхом укладання дво- або багатостороннього договору між фізичними та/або юридичними особами, яким установлюються, змінюються або припиняються майнові права й обов'язки щодо технології та/або її складових [3].

Ми пропонуємо трансфер технологій розглядати як послідовність дій, у результаті яких знання, досвід, промислова власність вільно поширюються, передаються або закуповуються підприємствами для впровадження в якості продукту або процесу.

Досить часто поряд із поняттям «трансфер технологій» використовують поняття «комерціалізація технологій». Поняття ко-

мерціалізація походить від слова «комерція» — діяльність з продажу товарів або послуг з метою отримання прибутку. Поняття «трансфер технологій», на нашу думку, є ширшим явищем і має відношення як і до поширення результатів фундаментальних досліджень у вигляді публікацій (один із випадків некомерційного трансферу технологій), так і укладання ліцензійних договорів, що є класичним випадком комерційного трансферу технологій. «Комерціалізація» як поняття відноситься до характеристики умов передачі об'єктів трансферу і тих випадків, коли трансфер технологій проводиться на компенсаційній основі.

Проведений аналіз зазначених понять дає підстави констатувати таке: впровадження, трансфер і комерціалізація інноваційних технологій є етапами, стадіями інноваційного процесу і в той же час вони можуть реалізуватися як окремі проекти; кожне з даних понять можна розглядати і як окремий процес, адже в кожному з них присутня сукупність послідовних дій для досягнення будь-якого результату; трансфер може бути як комерційний, так і некомерційний; технологія може впроваджуватись і без (етапу, стадії) трансферу; впровадження може бути як комерційне, так і некомерційне.

Процес впровадження інноваційних технологій має ряд етапів, на кожному з яких проводять необхідні дії, готується документація, відбувається передача (обмін) інформацією, залучають необхідні ресурси, здійснюється управління та ін. Від того, наскільки своєчасно та якісно буде протікати даний процес, залежить його успіх і показники діяльності підприємства. Весь процес впровадження інноваційних технологій ми пропонуємо поділити на такі етапи: ідентифікація технології; підготовка виробництва; одержання технології; адаптація технології; використання технології; удосконалення технології.

Однією з важливих проблем впровадження інноваційних технологій на підприємствах АПК є організація даного процесу, тобто проблема управління. Класифікація менеджера, керівника стає важливим фактором забезпечення ефективності процесу впровадження. Спеціалістів, здатних кваліфіковано виконувати роботи, як правило в АПК не вистачає. У результаті процес впровадження інноваційних технологій реалізується невчасно або взагалі гальмується.

Істотний вплив на впровадження інноваційних технологій здійснюють особливості АПК, а саме:

— значні відмінності регіонів України за природнокліматичними умовами і спеціалізації виробництва;

— різноманітність видів сільськогосподарської продукції, продуктів її переробки, істотна різниця в технології вирощування культур та утримання тварин ;

— велика різниця в періодах виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції і продуктів її переробки;

— наявність значної різноманітності типів виробництва за формами власності, розмірами, спеціалізацією, кооперацією, підпорядкуванням та ін.;

— залежність технологій виробництва від природних і кліматичних умов, транспортної мережі, типів і розмірів підприємств (організацій), віддаленості постачальницьких центрів і ринків збуту продукції та інших факторів;

— висока ступінь територіальної розрізненості сільськогосподарського виробництва;

— особливості сільськогосподарських товаровиробників, віддаленість від науково-інформаційних центрів і організацій, які виробляють науково-технічну продукцію;

— різний соціально-освітній рівень робітників АПК;

— значна кількість різних форм і зв'язків товаровиробників з інноваційними формуваннями;

— відсутність чіткого і науково-обгрунтованого організаційно-економічного механізму, передачі досягнень науки сільськогосподарським товаровиробникам, і як наслідок, відставання АПК із впровадження інновацій у виробництво [4].

Високий рівень складності АПК, як системи, і вказані особливості, обумовлюють підходи до організації та управління впровадження інноваційних технологій на підприємствах.

Висновки. Отже, у концептуально-методичному плані впровадження інноваційних технологій в АПК необхідно розглядати як етап інноваційного процесу, який складається з послідовності робіт від розробки або отримання до використання і реалізації нових і/або удосконалених технологій у будь-якій сфері діяльності підприємства. Впровадження інноваційних технологій необхідне для забезпечення стабільного розвитку АПК, зміцнення економічної та технологічної безпеки підприємств. Використання інновацій і техніко-технологічних розробок на підприємствах дасть змогу підвищити результативність їх діяльності.

Література

1. Електронний ресурс. — Режим доступу: <http://slovopedia.org.ua/38/53394/378283.html>.
2. Толковый словарь С.Ю. Ожегова и Н.В. Шведовой. — М.: Азбукоуник, 1999. — 944 с.
3. Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» // Відомості Верховної Ради України. Офіц. вид. — 2006. — №45. — Ст. 434.
4. Инновационная деятельность в аграрном секторе экономики России / под. ред. И.Г. Ушачева, И.Г. Трубилина, Е.С. Оглоблина, И.С. Санду. — М.: Колос, 2007. — 636 с.

Reference

1. Electronic resource. — Access mode: <http://slovopedia.org.ua/38/53394/378283.html>.
2. Ozhegov S.Yu. and Shvedova N.V. explanatory dictionary. — М.: Azbukoiunik, 1999. — 944 p.
3. Law of Ukraine «About State Regulation in the sphere of transfer of technologies» // Bulletin of Supreme Court of Ukraine. Official. ed. — 2006. — №45. — Art. 434
4. Innovation activity in the agricultural sector of Russian economy / Ed. I.N. Ushacheva, I.N. Trubilina, E.S. Ogloblina, I.S. Sandu. — М.: Kolos, 2007. — 636 p.

Статтю подано до редакції 03.03.15 р.

УДК 330.322+338.436]:635.1/.8

Чайка В. О., аспірант
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»

УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ У ГАЛУЗЬ ОВОЧІВНИЦТВА ЗАКРИТОГО ГРУНТУ

Vyacheslav Chayka, graduate student
SHEE «Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman»

MANAGEMENT ASPECTS OF ATTRACTING INVESTMENT IN THE SECTOR OF VEGETABLE GREENHOUSES

АНОТАЦІЯ. У статті розкрито сутність поняття «інвестиції», проведено узагальнення методологічних підходів до визначення класифікації інвестицій, та наочно зілюстровано класифікацію інвестицій підприємств. Важливим також при розкритті даної теми до-